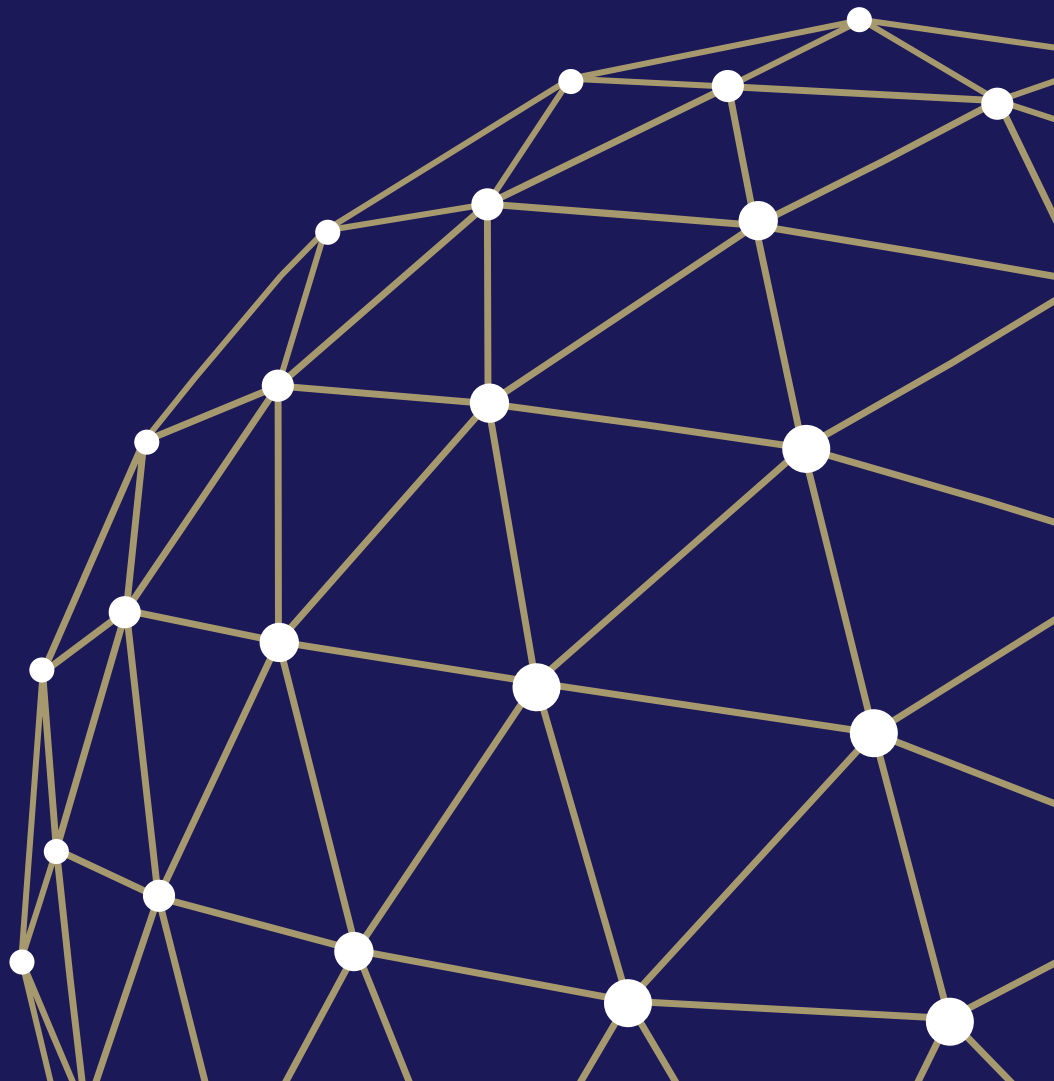

Időközi jelentés

2014. április 24.

Beszámoló az MNB 2014 első negyedévi tevékenységéről

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. tv. előírja, hogy az MNB a monetáris folyamatok alakulásáról és alapvető feladatai körébe tartozó egyéb lényeges kérdésekről – amennyiben törvény eltérően nem rendelkezik – legalább negyedévente jelentést készít és hoz nyilvánosságra. Az ennek az előírásnak megfelelően kialakult MNB-s publikációs rend egyik eleme az évente kétszer megjelenő Időközi jelentés.

A jelentés nem tartalmazza az MNB alapvető feladatain túli szerepéről szóló beszámolót, így a szanálási hatóság feladatkör, a pénzügyi közvetítőrendszer felügyeleti szerepkör, valamint a Pénzügyi Békéltető Testület beszámolóját.

A jelentés a 2014. március 31-ig terjedő időszak adataira épül.

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

Tartalom

1. Monetáris politika	5
2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása	8
3. Devizatartalékok	10
4. Készpénz-logisztikai tevékenység	11
5. Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás	14
6. Az MNB statisztikai tevékenysége	16

1. Monetáris politika

2014 első negyedében a Monetáris Tanács folytatta a 2012-ben elkezdett kamatsökkentési ciklust: a januári és februári kamatmeghatározó ülésen a döntéshozók 15-15 bázisponttal, majd márciusban további 10 bázisponttal csökkentették az irányadó kamatlábat. A Monetáris Tanács megítélése szerint a folytatódó gazdasági fellendüléssel párhuzamosan a kapacitáskihasználtság fokozatosan javulhat. A hazai reálgazdaság felől érkező inflációs nyomás szempontjából releváns lakossági fogyasztás ugyanakkor csak lassabb ütemben élénkülhet, így a reálgazdasági környezet csökkenő mértékben, de továbbra is deflációs hatású marad. Bár az infláció csökkenését átmeneti hatások is támogatták, az inflációs alapfolyamatok alacsony dinamikája mérsékelt inflációs nyomást tükröz. Ugyanakkor amennyiben tartóssá válik az elmúlt hónapokban megfigyelt gyengébb árfolyam, akkor az megjelenhet a maginflációs tételek árazásában is. A tanács megítélése szerint az első negyedéves makrogazdasági adatok a monetáris kondíciók további lazítása irányába mutattak, a pénzügyi piaci környezet változékonysága miatt azonban indokoltá vált a kamatsökkentési ciklus folytatásában a lépésközök további mérséklése.

A márciusi *Jelentés az infláció alakulásáról* című kiadványhoz kapcsolódó állásfoglalásában a Monetáris Tanács részletesen értékelte a makrogazdasági folyamatokat, azok várható alakulását és monetáris politikai következményeit. A Monetáris Tanács megítélése szerint az infláció 2014-ben a 3 százalékos cél alatt maradhat, majd 2015-től a középtávú inflációs céllal összhangban alakulhat. Az első negyedévben a fogyasztóiárindex historikusan alacsony dinamikát mutatott. Az alacsony inflációs környezethez a visszafogott külpiazi infláció, a mérsékelt belső kereslet, az inflációs várakozások fokozatos alkalmazkodása, valamint a több lépcsőben végrehajtott szabályozottár-csökkentések is hozzájárultak. A laza munkapiaci környezet és az inflációs várakozások alkalmazkodása a mérsékelt bérdinamika fennmaradását vetíti előre, ami elősegíti, hogy előre tekintve az infláció a jegybank árstabilitási céljával összhangban alakuljon. Az alacsony inflációs környezet hozzájárulhat ahhoz, hogy a gazdaság nominális pályáját erősebben horgonyozza a jegybank inflációs célja.

A reálgazdaságot fokozatos élénkülés jellemezte az elmúlt negyedévekben, az ágazatok széles körében nőtt a kibocsátás. A tanács megítélése szerint előre tekintve a magyar gazdaság

növekedése a korábbiaknál kiegyensúlyozottabb szerkezetben folytatódhat. A következő évek növekedésének egyik forrása az export élénkülése lehet, amit a külső konjunktúra erősödése mellett a termelésbe fokozatosan bekapcsolódó új autógyári kapacitások és a javuló versenyképesség is támogatnak. Az export élénkülése mellett a belső kereslet is bővíthet a következő években. A beruházások élénkülését elősegítik a javuló konjunkturális kilátások, a Növekedési Hitelprogram következtében is enyhülő hitelkorlátok, valamint az EU-források növekvő felhasználása. Ugyanakkor a lakossági óvatossági megfontolások a felhalmozott adósságok leépítésével párhuzamosan csak lassan oldódhatnak, így a lakossági fogyasztás a rendelkezésre álló jövedelem bővülése mellett is csak fokozatosan élénkülhet. A válság előtt felhalmozott adósságok leépítése és a lassan javuló hitelezési feltételek miatt a megtakarítási hajlandóság magas maradhat. A kereslet összességében továbbra is elmarad a gazdaság termelőkapacitásainak szintjétől, a negatív kibocsátási rés a monetáris politika horizontján azonban fokozatosan záródik, így előre tekintve a reálgazdaság deflációs hatása is mérséklődik.

A magyar gazdaság külső finanszírozási képessége 2013 végén tovább emelkedett, miközben a külső adósságráták jelentősen csökkentek. A Monetáris Tanács véleménye szerint a következő években is számottevő maradhat a gazdaság külső egyensúlyi többlete, mivel a fogyasztás és a beruházás gyorsuló növekedése ellenére a külkereskedelem többlete magas szinten stabilizálódhat. Ebben döntő szerepe van a javuló cserearányoknak, illetve az emelkedő külső kereslettel párhuzamosan élénkülő exportdinamikának. A transzferegenleg – az EU új költségvetési periódusa miatt – kismértékben mérséklődhet, mértéke ugyanakkor meghaladhatja a korábbi évekre jellemző szintet. A magas külső finanszírozási képesség révén folytatódhat a külső adósság csökkenése, ami tovább mérsékli az ország sérülékenységét.

Az elmúlt negyedévben a nemzetközi befektetői hangulat változékonyan alakult, ami az amerikai jegybank szerepét betöltő Fed eszközállomány programjának folytatódó lassításával, egyes feltörekvő országok sérülékenységének előtérbe kerülésével és az ukrán–orosz konfliktus kieleződéssel magyarázható. A hazai kockázati felárak érdemben nem változtak az első negyedévben, a főbb kockázati mutatók volatilitása ugyanakkor nagyobb volt a megelőző negyedévekhez képest.

A Monetáris Tanács értékelése szerint a nemzetközi pénzügyi környezet alakulásával kapcsolatos bizonytalanság óvatos monetáris politikát indokol. A Monetáris Tanács márciusi állásfoglalásában megjegyezte, hogy a jelenleg rendelkezésre álló információk alapján – tekintettel az eddig megvalósított jelentős mértékű kamatcsökkentésre és figyelembe véve az ország kockázati megítélésének alakulását is – az alapkamat érdemben megközelítette azt a szintet, ami az inflációs cél középtávú elérését és a reálgazdaság ennek megfelelő mértékű ösztönzését biztosítja. A nemzetközi pénzügyi környezet jelentős romlása esetén a Monetáris Tanács nem lát lehetőséget a kamatcsökkentési ciklus folytatására.

A Monetáris Tanács a márciusi *Jelentés az infláció alakulásáról* című kiadványban szereplő alappálya körül három alternatív forgatókönyvet azonosított, amelyek a monetáris politika jövőbeli vitelére érdemi hatást gyakorolhatnak. Az elmúlt hónapokban beérkezett adatok szerint a globális infláció mérsékelten alakult, ami Magyarország esetében is érdemben hozzájárult az infláció csökkenéséhez. Amennyiben a gyenge külső kereslet továbbra is erősebb dezinflációs hatást fejt ki, a külső inflációs környezet tartósan alacsony maradhat, akkor az importált infláció is alacsonyabban alakulhat, így az inflációs cél az alappályában feltételezettnél lazább monetáris kondíciók mellett érhető el. A második alternatív forgatókönyv szerint olyan kockázati tényezők azonosíthatók, amelyek külső keresletünk és kockázati prémiumunk kedvezőtlenebb alakulását eredményezhetik. A kedvezőtlen külső környezet és a magasabb befektetői kockázatkerülés érdemi monetáris szigorítást indokolhat a középtávú inflációs cél elérése érdekében. A harmadik alternatív pálya szerint a konjunktúra fokozatos élénkülésével és a foglalkoztatottság növekedésével összhangban, előre tekintve elképzelhető, hogy a munkapiac a jelenleginél feszesebbé válik. A munkapiaci folyamatok mellett a fogyasztás jövőbeni alakulását is több, felfelé mutató kockázat övezi. A hazai foglalkoztatottság és fogyasztás élénkülése, a belföldi dezinfláció vártnál nagyobb mérséklődése szigorúbb monetáris politikai irányultság felé mutat.

A MONETÁRIS POLITIKAI ESZKÖZTÁR VÁLTOZÁSAI

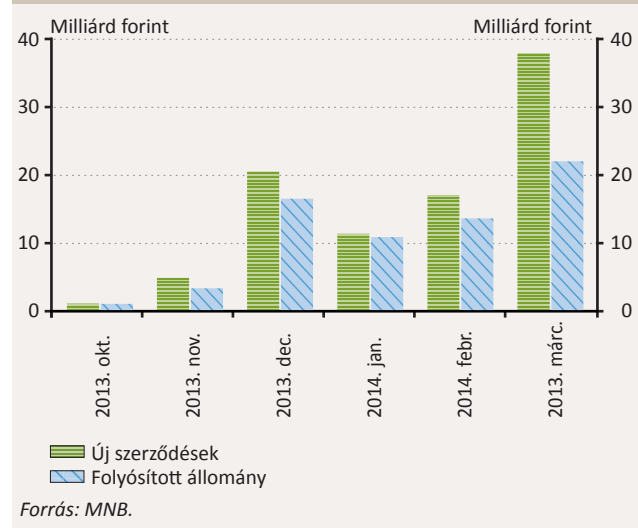
A Növekedési Hitelprogram második szakasza 2013. október elején indult, ennek keretében 2014 végéig igényelhetnek hitelt a kis- és középvállalkozások (kkv-k). A program keretösszege 500 milliárd forint, amelyet a Monetáris Tanács – figyelembe véve a mindenkori makrogazdasági, pénzügyi és hitelezési környezetet – 2000 milliárd forintra emelhet. A második szakaszban a keretösszeg maximum 10 százaléka fordítható hitelkiváltás (forint- és devizahitel egyaránt) céljára. Az új hitelek nagyobb aránya miatt a program gazdasági növekedésre gyakorolt kedvező hatása várhatóan fokozódik.

A hitelintézeti szektor és az üzleti szféra visszajelzéseit figyelembe véve az MNB 2013 végén finomhangolta a program feltételeit. 2014. január 1-jétől a pénzügyi vállalkozások is nyújthatnak finanszírozást, továbbá a kölcsön mellett a pénzügyi lízing mint termék is elérhetővé vált a program keretében. Ezenfelül, annak érdekében, hogy a nagyobb volumenű beruházásokat megvalósítani szándékozó kkv-k se szoruljanak ki a programból, a felvehető maximális hitelösszeg (a két szakaszban együtt, devizánként) 10 milliárd forintra emelkedett.

A programban részt vevő kis- és középvállalkozások 2014. március 31-ig közel 93 milliárd forint értékben, 3006 szerződést kötöttek a hitelintézetekkel, ami 2483 vállalkozáshoz kapcsolódik. A leszerződött összeg 98 százaléka új hitel (I. pillér), ami kedvező a program növekedésre gyakorolt hatása szempontjából. Az I. pilléren belül az új beruházási hitelek részesedése 60 százalék, az új forgóeszközhitelké 31 százalék, míg az EU-s támogatások előfinanszírozására nyújtott hitelek részesedése 9 százalék.

1. ábra

Az NHP második szakaszának havi lefutása

A bankrendszer forintlikviditás-kezelése

2014 első negyedében a bankrendszer teljes forintlikviditása (MNB-kötvény, tartalékteljesítés és jegybanki egynapos betét együtt) kismértékben, 140 milliárd forintra 5880 milliárd forintra csökkent. A likviditást csökkentették a Magyar Államkincstár és az Államadósság Kezelő Központ műveletei, valamint a forgalomban lévő készpénzállomány bővülése. Az MNB tenderei, azon belül is elsősorban a devizaswaptenderek pedig bővítették a likviditást.

A bankrendszer forintlikviditás-kezelésének fokozódó óvatossága volt megfigyelhető 2013. második félévben, mely

óvatosság tovább erősödött 2014. első negyedévben. Bár a hó eleji túltartalékolás nem változott számottevően 2013. negyedik negyedévéhez képest, az átlagos egynapos jegybanki betétállomány 135-ről 170 milliárd forintra emelkedett. Emellett a HUFONIA közelebb került a kamatfolyosó aljához: míg 2013 utolsó negyedévében átlagosan 55 bázisponttal tartózkodott az alapkamat alatt, addig 2014 első negyedévében már 70 bázispont volt a különbség. Ezzel együtt csökkent a HUFONIA szóródása is. Az egynapos jegybanki betétállomány emelkedését részben magyarázhatja, hogy a bankrendszer érintő napi átlagos likviditási sokk 2014. első negyedévben alacsonyabb volt (-2 milliárd forint), mint 2013. negyedik negyedévben (+10 milliárd forint), valamint a sokkok szórása is megemelkedett (85 milliárdról 95 milliárd forintra). Ilyen környezetben a bankrendszer nagyobb likviditási puffer tartására van ösztönözve. Továbbá 2014. első negyedévben megnőtt a hosszabb lejáratú forinthozamok volatilitása (lásd a következő bekezdést), és ezáltal az MNB egynapos hiteleszközének fedezetétől szolgáló értékpapírok piaci kockázata, ami relatív vonzóbbá tette a hitelintézetek számára a jegybanki betét felhalmozását a jegybanki hitel felvételével szemben.

A monetáris transzmisszió szempontjából kiemelt jelentőségű három hónapos referenciahozamok részben leköverték a jegybanki alapkamat csökkenését. Ugyanakkor január végén, a forint euróval szembeni jelentős gyengülésekor átmenetileg megugrottak a referenciahozamok. Így például a BUBOR-ból és FRA¹-jegyzésekből számított három hónapos bankközi hozam, mely 2014 végén még az alapkamat alatt tartózkodott, január végére 50 bázisponttal meghaladta az alapkamatot. A rövid bankközi hozam március végére újra közelebb került az alapkamathoz, de továbbra is meghaladta azt. Ebből arra lehet következtetni, hogy a piaci szereplők szerint a jegybanki alapkamat elérte a minimumát. Eközben a legfrissebb, februári adatok alapján a banki hitel-, illetve betéti kamatlábak eltérő mértékben idomultak az alapkamat-csökkentéshez. Míg a rövid lejáratú betétek és a folyószámlahitelek kamatlába együtt mérséklődött az alapkamattal, addig a változó kamatozású vagy legfeljebb 1 éves kamatfixálású vállalati hitelek és lakossági fogyasztási hitelek kamatlába megemelkedett.

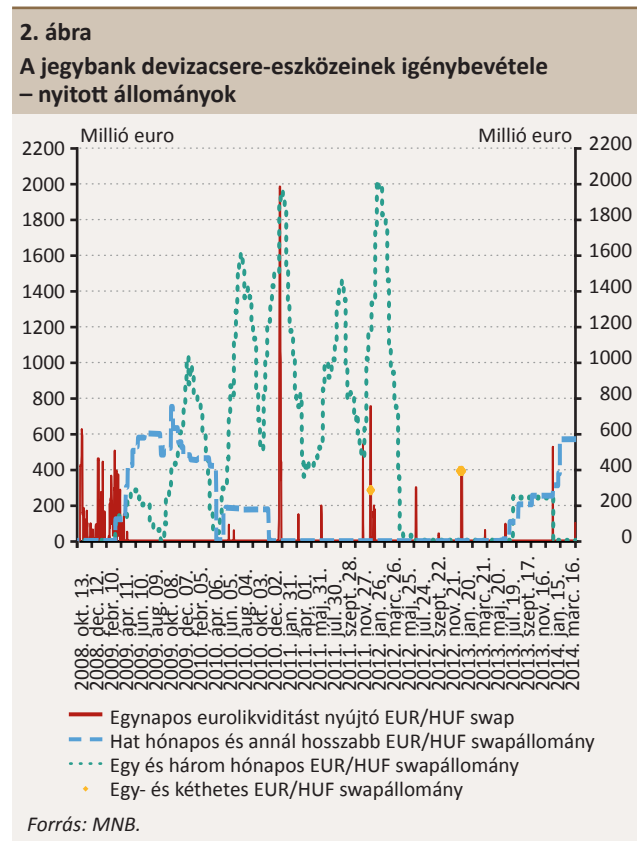
Devizalikviditást nyújtó eszközök – jegybanki devizacsere-ügyletek

A Bloombergen szereplő éven belüli lejáratú devizacsere (FX-swap) jegyzésekből számított hozamfelárak aránylag stabilak voltak a negyedévben, és szintjük se változott sokat az előző negyedévhez képest. Az átlagos overnight szpred maradt

30 bázispont körül, az átlagos három hónapos szpred pedig kismértékben, 75-ről 45 bázispontra mérséklődött. Az utóbbi ereszkedése részben az év eleji szezonális hatásnak, részben a hazánk kockázati megítélésében bekövetkezett javulásnak tulajdonítható. Ugyanakkor negyedév végén ezúttal is megfigyelhető volt a külföldi szereplők mérlegátrendezéséhez kapcsolódó swappiaci deviza iránti túlkereslet, ami az egynapos felár átmeneti megugrásához vezetett: március 31-én az overnight szpred 190 bázispontot tett ki.

A hagyományos (egynapos, egy-kéthetes, illetve három hónapos) jegybanki FX-swap eszközök közül ezúttal mindössze az egynapos iránt jelentkezett kereslet, 100 millió euro összegben, a negyedév végi átmeneti turbulenciakor.

A 2013-ban bevezetett, a Növekedési Hitelprogram III. pilléréhez kapcsolódó jegybanki FX-swap és CIRS² tendereken a hitelintézeti partnerek számára alokkált teljes swapállomány kismértékben, 568 millióról 581 millió euróra emelkedett a negyedévben. A március végi kintlevőség részben 27 hónapos, részben 30 hónapos eredeti futamidejű volt.

¹ FRA: forward rate agreement, határidőskamat-megállapodás. A határidőskamat-megállapodás esetén a felek egy meghatározott összeg után, egy jövőbeli időpontban fizetendő kamatösszegben állapodnak meg.

² CIRS: currency interest rate swap, többdevizás kamatcsereügylet

2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása

A bankrendszer sokkellenálló képessége továbbra is megfelelő. A bankrendszer operatív likviditási tartaléka az év második felében tovább emelkedett, a tőke megfelelési mutató 17,4 százalékos év végi értéke pedig robusztus – bár eloszlásában egyenlőtlen – tőkehelyzetről árulkodik. A bankrendszer kumulált adózás előtti eredménye 2013-ban 123 milliárd forint volt, a bankrendszeri eredmény jelentős részét azonban egy intézmény anyabanki forráselengedése magyarázza, a valós folyamatokat tükröző szám így nem különbözik érdemben nullától. A jövedelmezőség nemzetközi összehasonlításban is alacsonynak számít, bankrendszeren belüli aszimmetriája pedig szélsőségesen nagy. A veszteséges bankok száma 2013 decemberében 15 darab volt, mérlegfőösszeg alapú piaci részarányuk közel 35 százalék, ami kissé kedvezőbb a 2012. év végi 40 százalékos értéknél.

A hitel/betét mutató csökkenése 2013 második felében megtorpant, értéke 107 százalék körül alakult. A mutató változását nagymértékben befolyásolta a háztartások betétkiáramlása, illetve a harmadik negyedévben a Növekedési Hitelprogram hitelállományra gyakorolt kedvező hatása is. Ugyanebben az időszakban a külföldi források kiáramlása is jelentős volt, értéke mintegy 2,6 milliárd eurót tett ki, ami 14 százalékos mérséklődést okozott az állományban.

Kiemelt problémát jelent a nemteljesítő hitelek tartósan magas aránya a portfólión belül. 2013 utolsó negyedévében a háztartáshitel-portfólió minősége tovább romlott, de kedvező fejlemény, hogy a vállalati hiteleké javult ugyanebben az időszakban. A nemteljesítő vállalati hitelek arányának javulásához hozzájárult a jelentős tisztítási tevékenység, illetve a portfólióromlási komponens negatív előjele is a mutató csökkenésének irányába hatott. A nemteljesítő hitelek mérséklődésével párhuzamosan azok értékvesztéssel való fedezettsége is emelkedett, elérve a 60 százalékot.

Az MNB februárban publikálta *Hitelezési folyamatok* című kiadványának 2013 negyedik negyedévi adatait feldolgozó számát. A kiadvány hangsúlyozza, hogy bár a negyedik negyedévben a nem pénzügyi vállalatok hiteltörlesztése meghaladta az új folyósításokat, az év egészét tekintve a Növekedési Hitelprogram hatására jelentősen mérséklődött

a vállalathitel-állomány csökkenésének üteme. A kvv-hitelállomány a korábbi évi 5-7 százalékos mérséklődést követően az év második felében már pozitív éves növekedési ütemet mutatott. A negyedik negyedévben szezonális és egyedi hatások is nagymértékben befolyásolták a vállalathitel-állomány változását. A vállalati hitelek nem árjellegű feltételei továbbra is szigorúak a bankrendszerben. A forinthitelek finanszírozási költsége tovább mérséklődött a jegybanki alapkamat csökkenésével párhuzamosan, míg az eurohitelek kamatlába nem változott érdemben. A kis- és középvállalkozások számára a legkedvezőbb finanszírozási formát elindította óta a jegybank Növekedési Hitelprogramjának keretein belül folyósított hitelek jelentik. Az NHP második szakaszában a hangsúly egyértelműen az új hitelek folyósítására került. Ez meglátszódik az NHP második szakaszán belül szerződött beruházási hitelek darabszámán is: a március végéig 93 milliárd forintot kitevő második szakaszban közel 2500 új beruházási hitel került leszerződésre, míg a 700 milliárdot kitevő első szakaszban összesen 3680 ilyen szerződés történt. A háztartási hitelek esetében az előző negyedévek tendenciáját követve tovább folytatódott a hitelállomány mérséklődése.

A jegybank munkatársai március 19-én jelentették meg a magyar bankrendszer jövőképevel kapcsolatos vitaanyagukat, melynek fő célja, hogy diskurzust generáljon a szakma képviselőivel egy egészséges, növekedést támogató bankrendszer legfőbb ismérveiről. Az MNB új mikro- és makroprudenciális jogköre szükségessé teszi, hogy a jegybank – lehetőleg konszenzusos – jövőképet alakítson ki a bankrendszeréről. A jegybanki kiadványban központi elem volt 10 olyan ismerv bemutatása, melyek az ideális, azaz a kevésbé prociklikus, a fenntartható gazdasági növekedést támogató bankrendszert jellemzik.

– Kiemelt ismerv, hogy a bankok élénk versenyt folytassanak, és ezt árban tegyék, ne kockázatokban. Ehhez kapcsolódóan fontos, hogy a bankrendszer hatékony és innovatív legyen, a pénzügyi innováció azonban nem irányulhat arra, hogy az a kockázatok elrejtését szolgálja. A jól működő bankrendszer jövedelmező, de profitja mentes a szélsőséges kilengésektől. A magyar gazdaság fejlődését egy 10-12 százalék körüli tőkearányos nyereséggel (ROE) működő bankszektor szolgálja legjobban. Kívánatos, hogy a tulajdonosok a

keletkező profit többségét, legalább felét visszaforgassák, ezáltal növelve a bankrendszer hitelezési kapacitását annak érdekében, hogy a középtávú potenciális növekedéssel konzisztens legyen a pénzügyi rendszer mélyülése.

- A tanulmány hangsúlyozza, hogy a hitelintézeti szektornak képesnek kell lennie arra, hogy folyamatosan és gördülékenyen ki tudja szolgálni a gazdaság mindenkori hiteligenyét, beleértve a gazdaság kisebb vállalati szereplőit, a kkv-sektort is, mindezt prudens módon. A múltból tanulva a lakossági hitelezés esetén fontos, hogy egészséges hitelezés folyjon, azaz egyrészt a termékek ne okozzanak túlzott eladósodást, másrészt a kölcsönök folyósításának szabályai ne legyenek túl szigorúak, mert az növekedési áldozattal járhat. Ehhez kapcsolódik, hogy az ideális bankrendszer felelős és átlátható: a termékek kamatának, díjainak és jutalékainak árazása, valamint azok kockázatai átláthatóak és világosak, a kockázatfeltáró tájékoztatóknak pontosnak, helytállóknak és teljes körűnek kell lennie.
- Végezetül az ideális bankrendszer teljesíti a likviditási és tőkehelyzetre vonatkozó szabályozói elvárásokat. Szükséges, hogy a bankok egyedi szinten is megfeleljenek az előírt minimális tőkekövetelménynek és a likviditási mutatóknak, köztük a már bevezetett devizamegfelelési mutatóknak és a bázeli szabályokkal bevezetésre kerülő likviditásfedezeti (LCR) mutatóknak. A finanszírozását tekintve az ideális bankrendszer nagyobb mértékben támaszkodik hazai forrásokra, ami 100 százalékos körüli hitel/betét mutatóval jellemezhető.

3. Devizatartalékok

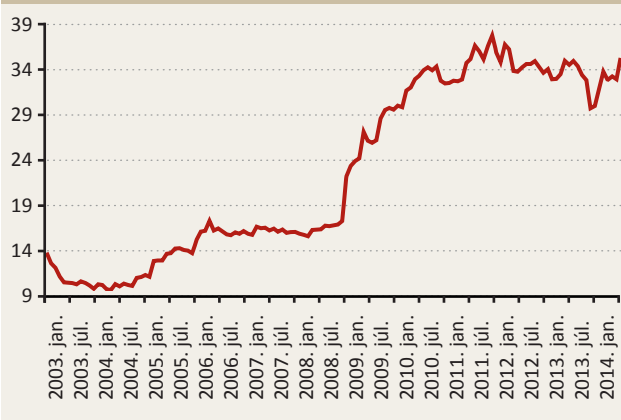
2014 első negyedévének végén az MNB hivatalos devizatartalékainak nagysága 36,2 milliárd euro volt, ami 2,4 milliárd

euro növekedést jelent a 2013. év végi 33,8 milliárd eurós értékhez képest.

3. ábra

A devizatartalék nagyságának alakulása

(milliárd euróban)

A devizatartalékok alakulását elsősorban az alábbi tételek befolyásolták az elmúlt negyedév során.

Az Államadósság Kezelő Központ adósságfelvételi és -törlesztési célú tételei összességében mintegy 1,7 milliárd euróval növelték a devizatartalékokat. A növekmény a januári eurokötvény-lejárat, a márciusi 5 és 10 éves dollárkötvény-kibocsátások, valamint egyéb adósságkezelési tételek eredőjeként adódott. A Magyar Államkincstár devizabefolyásainak és -kifizetéseinek egyenlege a negyedévben mintegy 300 millió euróval csökkentette a tartalékokat. 2014 első negyedévében az Európai Bizottságtól 1,1 milliárd euro nettó transzfer érkezett. A tartalékon elért eredmény ebben az időszakban mintegy 70 millió euro volt.

4. Készpénz-logisztikai tevékenység

A forgalomban lévő készpénz

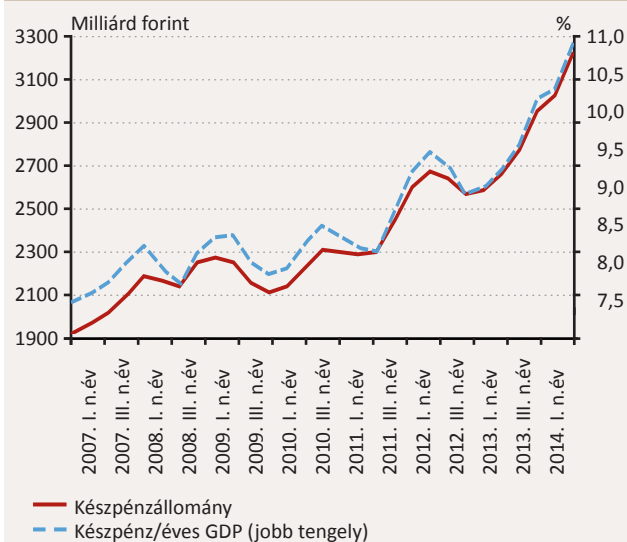
A forgalomban lévő készpénzállomány értéke 2014. március végén 3320 milliárd forint volt. A forgalomban lévő készpénzállomány átlagos negyedéves értéke (a szezonális hatások kiszűrésével) a megelőző negyedévhez képest 202 milliárd forintos (7 százalékos) növekedést mutat. A készpénzállomány emelkedése valószínűsíthetően továbbra is arra vezethető vissza, hogy a készpénzben való megtakarítás alternatíváköltsége hónapok óta jelentősen csökken.

A forgalomban lévő bankjegyek és érmék

A forgalomban lévő bankjegyek értéke 3261,2 milliárd forint, mennyisége 339,3 millió darab volt 2014 első negyedévének utolsó napján. Ez értékben 20 százalékos, a mennyiséget tekintve 13 százalékos növekedést mutat 2013 azonos időszakának végéhez képest. A növekedés valamennyi címletet érintette, ám elsősorban a 20 000 és 10 000 forintos bankjegyek esetében volt jelentősebb mértékű az előző év azonos időszakának állományi adataihoz képest.

4. ábra

A forgalomban lévő készpénz értéke a gazdaságban

Megjegyzés: A forgalomban lévő bankjegyek és forgalmi érmék negyedéves átlagértéke, szezonálisan igazítva. A 2014. I. negyedévi GDP-adat MNB-beccslés.

1. táblázat

A forgalomban lévő bankjegyek és érmék

(2014. március 31-i adatok)

Bankjegyek	Mennyiség (millió darab)	Érték (milliárd forint)	Megoszlás (%)	
			mennyiség	érték
20 000 forint	96,8	1 935,5	28,5	59,3
10 000 forint	109,5	1 094,7	32,3	33,6
5 000 forint	23,5	117,5	6,9	3,6
2 000 forint	21,1	42,2	6,2	1,3
1 000 forint	54,3	54,3	16,0	1,7
500 forint	34,2	17,1	10,1	0,5
Összesen	339,3	3 261,2	100,0	100,0
Érmék	Mennyiség (millió darab)	Érték (milliárd forint)	Megoszlás (%)	
			mennyiség	érték
200 forint	102,1	20,4	7,6	39,8
100 forint	146,3	14,6	10,8	28,5
50 forint	126,5	6,3	9,4	12,3
20 forint	241,0	4,8	17,8	9,4
10 forint	285,0	2,9	21,1	5,6
5 forint	450,8	2,3	33,3	4,4
Összesen	1 351,7	51,3	100,0	100,0

Megjegyzés: A táblázat nem tartalmazza a jegybank által kibocsátott emlékérmék és -bankjegyek állományát, melyek névértéken a forgalomban lévő fizetőeszközök részét képezik.

A forgalomban lévő érmék értéke 51,3 milliárd forint, mennyisége 1351,7 millió darab volt 2014. március végén. Ez értékben 7 százalékkal, mennyiségben 6 százalékkal volt magasabb, mint egy évvel korábban. E növekedést jobbra a 200 forintos érme intenzívebb forgalomba áramlása okozta.

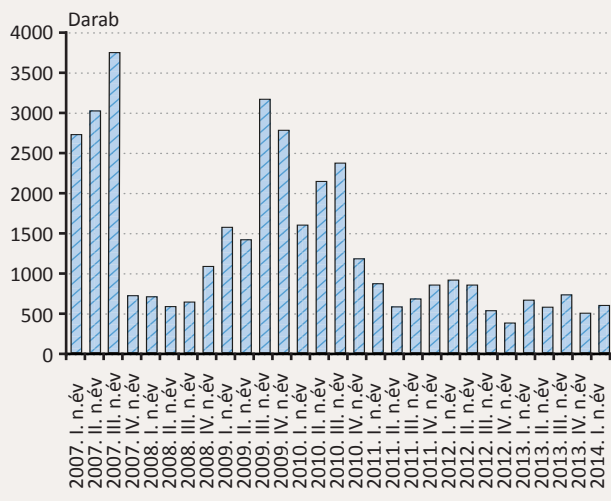
A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység

Az elmúlt 3 hónapban a forintbankjegyek hamisításában 2013 utolsó negyedévéhez képest enyhe növekedés volt tapasztalható, melynek során 597 darab hamis forintbankjegy került kivonásra a forgalomból. A kismértékű emelkedés ellenére a hamisítás mértéke a forinthez hasonló nemzeti valuták sorában továbbra is kedvezőnek tekinthető.

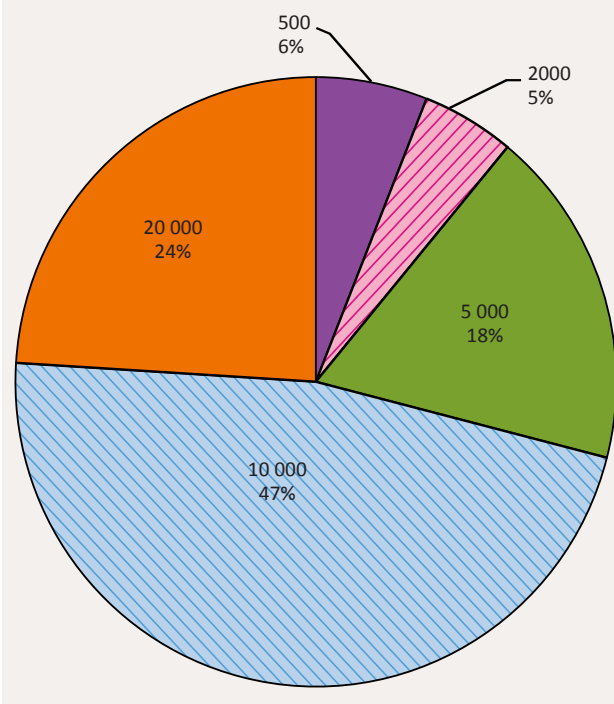
A lefoglalt forintbankjegy-hamisítványok többsége továbbra is a magasabb címletek, így a 10 000 és 20 000 forintos bankjegyek közül kerül ki. A hamisítványok készítési módjára változatlanul az irodai sokszorosító eszközök (színes fénymásolók, printerek) jellemzők. A rátekintésre esetenként megtevesztőnek bizonyuló hamisítványok egyszerű érzékszervi vizsgálatokkal (tapintással, fény felé tartva vagy mozgatással) és/vagy a kombinált UV-A és UV-C lámpa alatti ellenőrzéssel kiszűrhetők.

A kedvező adatok az év első három hónapjában is lehetővé tették az MNB számára, hogy továbbra is kiemelt súlyt helyezzen a hamisítások megelőzésére. Ennek jegyében az MNB szakértői térítésmentes képzések keretében az elmúlt 3 hónapban is folytatták a bankjegyekkel kapcsolatos ismeretek terjesztését, amely során főként a kereskedelemben dolgozó pénztárosokat készítik fel a bankjegyllenőrzés legkorszerűbb módszereinek alkalmazására.

5. ábra
A forint hamisításának negyedévenkénti alakulása

6. ábra
A fellelt forintbankjegy-hamisítványok címletenkénti megoszlása 2014 első negyedévében

A hamis valuták előfordulása továbbra sem jelentős: a jegybank szakértői 262 darab különböző valutahamisítványt vizsgáltak az első negyedévben. Ezen belül a hamis eurobankjegyek száma 199 darab volt.

Módosult a bankjegyrendelet

Az MNB – a lakosság készpénzellátásában kiemelt szerepet játszó ATM-hálózat működési kockázataira vonatkozó felmérésének tapasztalatai alapján – 2014. február 15-i hatállyal módosította a bankjegyek feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról szóló 11/2011. (IX. 6.) MNB rendeletet (bankjegyrendelet).

A bankjegyrendelet módosításával bevezetésre került új szabályozás a hitelintézetek és a posta számára előírja a fiókjukban elhelyezett ATM-ek működtetésével kapcsolatos kockázatok felmérését, valamint azt, hogy a rendkívüli helyzetben történő továbbműködtetés érdekében a készpénzforgalmazás üzletmenet-folytonosságát biztosító intézkedési tervüket egészítsék ki a fióki ATM-ekre vonatkozó rendelkezésekkel is, különös tekintettel a fióki ATM-ek készpénzzel való utántöltésére. Amennyiben az intézkedési tervet készítő hitelintézet, posta rendelkezik bankjegy-visszaforgató géppel, az intézkedési tervet a bankjegy-visszaforgató gép működési sajátosságait is figyelembe véve kell kidolgoznia.

Emlékérme-kibocsátás

A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény értelmében az MNB jogosult bankjegy- és érmekibocsátásra – ideértve az emlék-bankjegyet és az emlékérmét is, amelyek Magyarország törvényes fizetőeszközei. Az idei első negyedévben az MNB kibocsátotta a 2014. évi emlékérmé-program első érméjét.

„Mária aranyforintja” emlékérmé

A 2014-es év kibocsátásának legértékesebb darabjaként „Mária aranyforintja” elnevezéssel a Magyar Nemzeti Bank 50 000 forintos címletű arany emlékérmét bocsátott ki március 20-án normál és négyszeres súlyú piefort veretként, illetve az emlékérmé 2000 forintos címletű színesfém változata is elkészült. Az emlékérmé a „Középkori magyar aranyforintok” sorozat (I. Károly aranyforintja, I. Lajos aranyforintja) harmadik elemeként jelent meg. Az emlékérmét Soltra E. Tamás tervezte.

Az emlékérmé előlapján fő motívumként Mária királynő aranyforintjának előlapja hatkaréjos gótikus díszű keretben látható. A peremet gyöngysor szegélyezi. Kötelező elemei: a „MAGYARORSZÁG” felirat, az „50000” értékjelzés, a „FORINT” felirat, a „BP.” verdejel és a „2014” verési évszám.

Az emlékérmé hátlapjának szélén a gyöngysorszegélyen belül, felső köriratban a „MÁRIA” és az „1382–1395” uralkodói évszámok, alsó köriratban az „ARANYFORINTJA” felirat olvasható. A felső és az alsó köriratot bal oldalon, középen Soltra E. Tamás tervezőművész mesterjegye, jobb oldalon, középen egy pont választja el. A középmezőben a Mária királynő által kibocsátott aranyforint hátlapjának ábrázolása látható. A piefort emlékérmé szélén a „+ MARIA • DEI • GRATIA • REGINA • VNGARIE” szélfelirat olvasható.

7. ábra

„Mária aranyforintja” emlékérmé

A normál veret 986 ezrelék finomságú aranyból készült, súlya 3,491 gramm, átmérője 20 mm, széle sima. A szélfelirattal ellátott piefort veret súlya 13,964 gramm, a színesfém változat súlya 2,7 gramm; átmérőben és éremképben nem térnek el a normál verettől.

A normál veretből 2000 darab, a piefort veretből 500 darab, a színesfém változatból pedig 5000 darab készíthető.

5. Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás

A pénzforgalom fejlődési tendenciái, hatékonysága

Jegybanki közlemény a fizetésre használható virtuális eszközökről

2014. február 19-én az MNB – több ország felügyeleti szervehez hasonlóan – közleményben hívta fel a fogyasztók és végfelhasználók figyelmét az ún. fizetésre használható virtuális eszközök által hordozott kockázatokra. Közleményében a jegybank hangsúlyozta, hogy a törvényes fizetőeszközök alternatívájaként hirdetett virtuális eszközök – így a Bitcoin is – több szempontból különböznek a törvényes fizetőeszközöktől, valamint a jelenleg ismert és elfogadott egyéb fizetési módoktól. Fizetésre használható virtuális eszközt jellemzően bárki, gyakorlatilag bárhol keletkeztethet, tehát nincs egyetlen felelős kibocsátója, éppen ezért egyetlen hatóság felügyelete alá sem tartozik. Többek között ebből is adódik, hogy az ilyen eszközök esetében nincsenek megfelelő felelősségi, garanciális és kárviselési szabályok, bár az ilyen eszközök is elveszíthetők, ellophatók, ráadásul az értékük – a spekulatív célú felhasználók révén – gyorsan változhat.

Pénzforgalmi állásfoglalások és ellenőrzések

Az első negyedév során a jegybank közigazgatási és ügyfélmegkeresések alapján 15 pénzforgalmi tárgyú állásfoglalást, illetve szakmai véleményt adott ki. 6 esetben közigazgatási egyeztetésre bocsátott jogszabálytervezetekkel, valamint európai uniós jogalkotással kapcsolatban került sor pénzforgalmi szempontú véleményadásra, 1 esetben bírósági kirendelés alapján pénzforgalmi szakértőként járt el az MNB, 8 esetben pedig intézményi és közigazgatási eredetű egyéb megkeresések alapján került sor állásfoglalás vagy szakmai véleményadásra.

A negyedév során pénzforgalmi ellenőrzés tárgykörben 11 új hatósági eljárást indított a jegybank, illetve 5 korábban indult eljárás zárult, melyek közül 1 esetben intézkedés nem került

előírásra – a vizsgált hitelintézet jogszabálysértő gyakorlatának a hatósági döntés meghozatalának időpontjára történő igazolt megszüntetése miatt –, 1 esetben pedig 4,5 millió forint értékben hatósági bírság kiszabása történt.

Fizetési és elszámolási rendszerek

A forint csatlakozása a folyamatosan kapcsolt kiegyenlítési mechanizmushoz (CLS)

Az MNB Pénzügyi Stabilitási Tanácsa 2014. január 9-i ülésén úgy döntött, hogy szándéknyilatkozatot bocsát ki a CLS Bank részére arról, hogy elvégzi a szükséges előkészületeket, és a CLS-sel együttműködve törekszik a forint bevezetésére a társaság által működtetett folyamatosan kapcsolt kiegyenlítési mechanizmusba. A 2008-as pénzügyi válság során a pénzforgalomban és az egész pénzügyi rendszerben tapasztalt nehézségek megoldását keresve többször is felmerült a forint CLS-rendszerbe történő bevezetésének lehetősége, mivel a rendszer által alkalmazott folyamatosan kapcsolt kiegyenlítési modell megszünteti a devizaügyletek esetében fellépő ún. devizakiegyenlítési kockázatot. A banki vélemények és a hazai devizakiegyenlítési kockázati kitettségek mérlegelését követően végül úgy döntött a jegybank, hogy a szándéknyilatkozat aláírásával a csatlakozási folyamat a következő fázisába léphet.

A csatlakozási folyamat aktuális szakaszának támogatása érdekében, 2014. március 26-án a jegybank szakértői egy bankközi fórum keretén belül bemutatták a jelenlévő bankok és banki érdekképviseleti szervek számára a folyamatosan kapcsolt kiegyenlítési mechanizmus működési elvét, az ezzel kapcsolatos jegybanki tapasztalatokat, valamint a forint CLS-rendszerhez történő csatlakozásának tervezett menetét. A március 26-i fórum az első volt azon széles körű rendezvények közül, melyekre a Magyar Bankszövetség, a Magyar Forex Társaság és az MNB háromoldalú együttműködése keretében kerül sor a csatlakozási folyamat alatt.

Megbízhatóan működtek a hazai fizetési és elszámolási rendszerek 2013-ban

Az MNB Pénzügyi Stabilitási Tanácsa 2014. március 24-i ülésén elfogadta a fizetési, értékpapír-elszámolási és kiegyenlítési rendszerek 2013. évi működéséről készített beszámolót, melynek megállapításai szerint az MNB Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszere (VIBER), a GIRO Zrt. által működtetett Bankközi Klíring Rendszer (BKR), valamint a KELER Zrt. értékpapír-elszámolási és kiegyenlítési rendszere magas megbízhatóság mellett, nagyobb incidensek nélkül és bőséges likviditással üzemelt 2013-ban.

A KELER KSZF Zrt. újrarendélezési eljárása

A KELER KSZF Zrt. a központi szerződő felek működését szabályozó európai rendelet (EMIR) alapján 2013. szeptember 13-án benyújtotta újrarendélezési kérelmét az MNB-hez, illetve jogelődjéhez a PSZÁF-hoz, mivel a 2013-ban hatályba lépett EMIR előírja, hogy a központi szerződő fél tevékenység végzésére jogosító engedélyeket meg kell újítani. Az újrarendélezési eljárás, melynek alapfeltétele a teljesítés véglegességéről szóló törvény (Tvt.)³ szerinti kijelölés, várhatóan 2014 áprilisában lezárul. Az MNB két kijelölési eljárás keretében a KELER KSZF Zrt.-t az azonnali és származékos tőkepiaci ügyleteket elszámoló rendszerei tekintetében a Tvt. hatálya alá tartozó rendszerüzemeltetőnek, illetve e rendszereit a Tvt. hatálya alá tartozó rendszereknek kijelölte.

Egyéb információk

Pénzforgalommal és fizetési rendszerekkel kapcsolatos publikációk

Az MNB-szemle márciusi számában két jegybanki tanulmány is megjelent a hazai pénzforgalommal, illetve fizetési rendszerekkel kapcsolatban: Ilyés Tamás, Takács Kristóf és Varga Lóránt a pénzforgalmi szolgáltatások díjainak és a pénzforgalom szerkezetének alakulását elemezte a pénzügyi tranzakciós illeték bevezetését követően, Luspay Miklós és Madarász Annamária pedig a napközbeni elszámolás bevezetésének hazai fizetési rendszerek forgalmára gyakorolt hatásait vizsgálta. A tanulmányok az MNB honlapján elérhetők.

A fizetési rendszerrel kapcsolatos konferencia-előadások

Az Európai Központi Bank és az olasz jegybank által szervezett bankközi jutalékokról szóló konferencián Takács Kristóf, a Pénzügyi infrastruktúrák igazgatóság elemzője előadást tartott az MNB és a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) által közösen készített tanulmányról, melyben a szerzők a bankközi jutalékok szerepét és azok hazai kártyapiacra gyakorolt hatásait vizsgálták. Ezenfelül bemutatásra került az, a jegybank és a GVH által kidolgozott hazai jogszabály, mely 2014. január 1-jétől maximálja a kedvezményezett fél pénzforgalmi szolgáltatója által a fizető fél pénzforgalmi szolgáltatója számára fizetett díjak és jutalékok mértékét.

³ 2003. évi XXIII. törvény a fizetési, illetve értékpapír-elszámolási rendszerekben történő teljesítés véglegességéről.

6. Az MNB statisztikai tevékenysége

Monetáris statisztika

Az MNB havonta publikálja a hitelintézetek összevont mérlegének adatait. A 2014. februári adatok alapján készített statisztikák 2014. március 31-én jelentek meg. A szezonálisan igazított adatok szerint az utolsó három megfigyelt hónapban – 2013. decembertől 2014. februárig – a háztartások nettó hiteltörlesztők, a nem pénzügyi vállalatok 2013 decemberében és 2014 januárjában nettó hiteltörlesztők, míg 2014 februárjában nettó hitelfelvevők voltak. A szezonálisan igazított adatok alapján tranzakcióból eredően a háztartások hiteleinek állománya 97,3 milliárd forinttal, míg a nem pénzügyi vállalatok hitele összesen 204,8 milliárd forinttal csökkent a három megfigyelt hónap folyamán.

A szezonális hatástól megtisztított tranzakciós adatok alapján a 2013. decembertől 2014. februárig tartó időszakban a háztartások esetében 51,8 milliárd forint nettó betétkivonás, míg a nem pénzügyi vállalatok esetében 159,6 milliárd forint nettó betételhelyezés történt. A háztartások esetében

a nettó betétkivonás egyik oka a csökkenő betéti kamatok miatti portfólióátrendezés, aminek következtében a háztartások tulajdonában lévő, belföldi hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok állománya növekedett.

Szintén 2014. március 31-én jelent meg a nem pénzügyi vállalati és háztartási hitel- és betétkamatlábakról szóló havi sajtóközlemény. A közzétett adatok szerint a háztartások forintbetéteinek átlagos kamatlába csökkent a 2013. december és 2014. február közötti időszakban. A háztartásoknak nyújtott forint lakáscélú és szabad felhasználású jelzáloghitelek átlagos hitelköltség mutatója szintén csökkent.

A nem pénzügyi vállalati szektor esetében is a forinthitelek és a forintbetétek átlagos kamatlábainak csökkenése volt tapasztalható az előző negyedévhez viszonyítva.

Felügyeleti statisztika

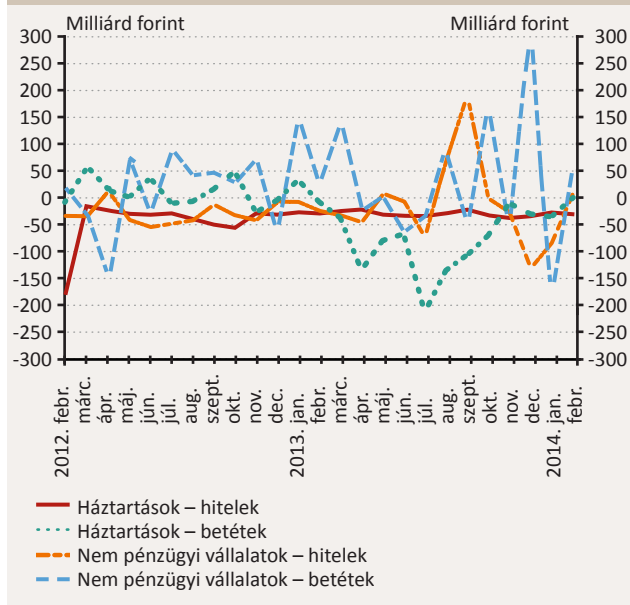
Az MNB 2014. február 24-én publikálta a hitelintézetek 2013. év végi prudenciális adatait. 2013 negyedik negyedévben a hitelintézetek mérlegfőösszege 0,9 százalékkal csökkent, így év végén 31 156 milliárd forintot tett ki, 0,9 százalékkal elmaradt a 2012. év végétől. A hitelintézetek 2013. évi összesített adózás előtti eredménye elérte a 155 milliárd forint nyereséget, szemben a 2012. évi 91 milliárd forint veszteséggel.

A hitelintézetek 17 865,4 milliárd forint bruttó hitelállományának 23,4 százaléka (4188,1 milliárd forint) késedelmes volt év végén. A 90 napon belül és túl késedelmes hitelek állománya és hiteleken belüli aránya egyaránt csökkent a negyedik negyedévben. Az összes hitelre képzett értékvesztés-állomány ugyancsak mérséklődött a negyedik negyedévben 0,6 százalékkal, az összes hitelállományhoz mért aránya ugyanakkor 0,3 százalékponttal növekedett.

A lakosság 90 napon túl késedelmes hiteleinek aránya a harmadik negyedév végi 18,4 százalékról az év végére 18,7 százalékra növekedett. A nem pénzügyi vállalatok 90 napon túl késedelmes hiteleinek aránya a harmadik negyedév végi 17,3 százalékról év végére 16,4 százalékra csökkent. A hitelintézetek tőkemegfelelési mutatója év végén elérte a 17,9 százalékot.

8. ábra

A háztartások és a nem pénzügyi vállalatok hitel- és betétt tranzakciói a szezonálisan nem igazított adatok alapján

2. táblázat
Hitelintézetek összes hitelállományának minősége és értékvesztése

Megnevezés	Állomány			Arány a hitelállomány százalékában		
	milliárd forint	változás százalékban		százalék		
	2013. dec. 31.	2013. dec.– 2012. dec.	2013. dec.– 2013. szept.	2012. dec. 31.	2013. szept. 30.	2013. dec. 31.
Hitelek összesen	17 865,4	-5,8	-3,6	100,0	100,0	100,0
ebből: összes késedelmes	4 188,1	-4,4	-6,2	23,1	24,1	23,4
90 napon belül	1 662,9	-6,6	-7,7	9,4	9,7	9,3
90 napon túl	2 525,1	-2,8	-5,1	13,7	14,4	14,1
Értékvesztés értékelési különbséggel	1 917,5	3,5	-0,6	9,8	10,4	10,7

Az MNB 2014. február 24-én publikálta a biztosítók 2013. évi végi prudenciális adatait. A biztosító részvénytársaságok és nagy egyesületek szerződésállománya 2013 negyedik negyedében az előző negyedévhez képest alig változott, ugyanakkor a negyedéves díjbevétel mintegy 5 százalékos emelkedést mutat. A biztosítói szektor tőkefeltöltöttsége 2013 harmadik negyedévéhez képest csökkenést jelez, de a prudenciális szempontból elvárt szintet továbbra is lényegesen meghaladja. A biztosítók 2013. évi, a negyedéves adatszolgáltatáson alapuló (előzetes) adózott eredménye jelentősen meghaladja a 2012. év azonos időszaki adatát.

Fizetésimérleg-statisztikák

Az MNB 2014. március 31-én első alkalommal publikálta a 2013. negyedik negyedéves fizetésimérleg-statisztikákat, valamint módosította a 2011–2012 éves és a 2013. első–harmadik negyedévi adatokat.

A külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség (a folyó fizetési mérleg és a tőkemérleg együttes egyenlege) a korábbi negyedévekhez képest tovább nőtt 2013 negyedik negyedében, kiigazítás nélküli értéke 2046 millió euro (609 milliárd forint) volt. A szezonális hatások kiszűrésével ugyanez a mutató 1938 millió euro, a GDP 7,7 százaléka (566 milliárd forint) volt, amely szintén nagyobb az előző negyedév szezonálisan igazított GDP-arányos adatánál.

2013. december végén a jegybanki tartalékok értéke 33,8 milliárd euro volt. A közvetlentőke-befektetésen belül elszármolt egyéb tőkét nem tartalmazó nemzetgazdasági nettó

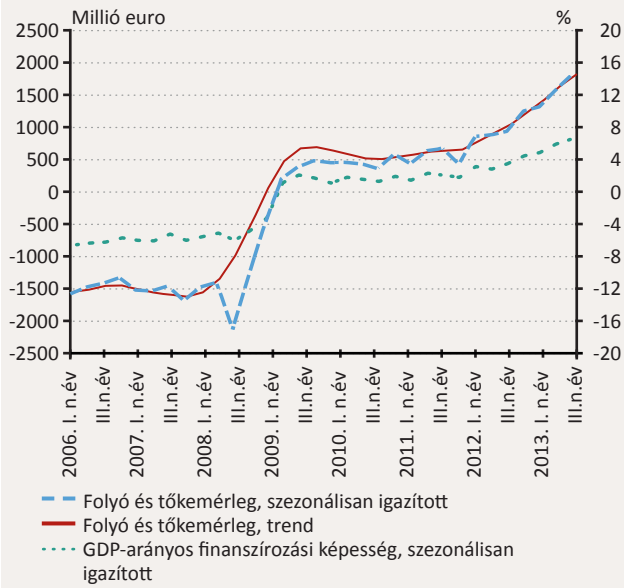
adósságállomány 2013. december végén 34,5 milliárd eurót (a GDP arányában 35,2 százalék) tett ki.

Pénzügyi számlák

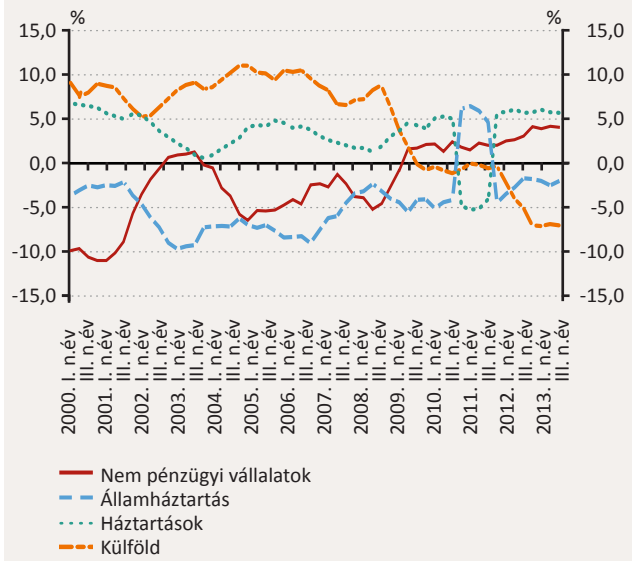
Az MNB 2014. április 1-jén jelentette meg a 2013. évre vonatkozó teljes körű pénzügyi számláit, amely a 2014 februárjában megjelent előzetes államháztartási és háztartási számlák véglegesítése mellett bemutatta a vállalatok és a külföld számláit is. Ennek alapján az államháztartás nettó finanszírozási igénye 2013-ban a GDP 2,4 százalékát tette ki, a háztartások nettó finanszírozási képessége pedig a GDP 5,2 százalékát érte el. A nem pénzügyi vállalatok nettó finanszírozási képessége a GDP 3,6 százaléka volt 2013-ban, a külföld nettó finanszírozási képessége pedig a pénzügyi számlák adatai szerint a GDP -7,4 százalékát tette ki az elmúlt évben.

A teljes körű pénzügyi számlák publikálásával egyidejűleg az MNB a Központi Statisztikai Hivatallal és a Nemzetgazdasági Minisztériummal együttműködve elkészítette az Európai Bizottság számára kiküldendő EDP- (excessive deficit procedure – túlzotthiány-eljárás) jelentést, amely az államháztartás hiányára és adósságára vonatkozóan tartalmaz statisztikai adatokat. Az intézmények közötti munkamegosztás alapján az MNB az államadóssággal és az államháztartás finanszírozásával kapcsolatos adatszolgáltatást végzi. Az államháztartás bruttó, névértékes adóssága az EDP-jelentésben közölt adatok szerint 2013 végén a GDP 79,2 százaléka volt (23 068 milliárd forint). Az adósságot 2013-ban 230 milliárd forinttal növelte a forint átértékelődése és 446 milliárd forinttal a nettó hitelfelvétel.

9. ábra
A külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség
millió euróban (bal tengely) és a GDP arányában (jobb
tengely)

10. ábra
A fő szektorok nettó finanszírozási képessége a GDP
százalékában
(utolsó négy negyedév egyenlege/utolsó négy negyedév GDP-je)

Időközi jelentés

2014. április 24.

Eurotronik Zrt.

1117 Budapest, Budafoki út 111–113.

